

«1916 ЖЫЛҒЫ ҰЛТ-АЗАТТЫҚ КӨТЕРІЛІС»

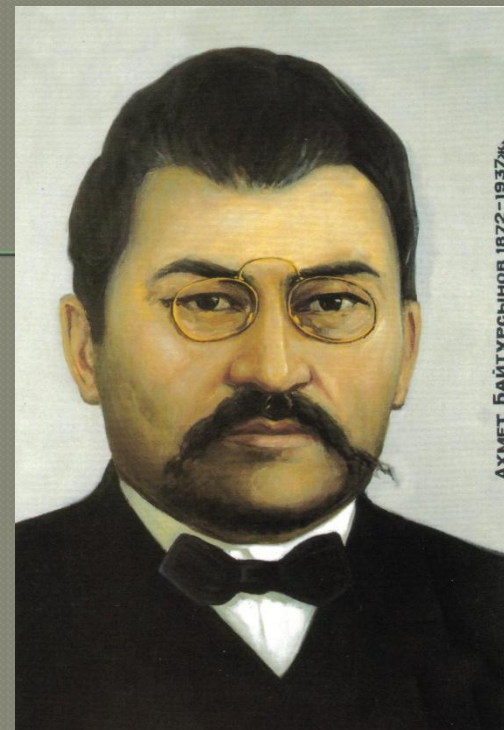
Көтеріліске желеу болған негізгі себепші фактор: 1916 жылғы 25 маусымдағы патша үкіметінің “Түркістан мен Дала өлкесінен 19-43 жас аралығындағы 500 мың адамды қара жұмысқа алу туралы” жарлығының шығуы

Революцияшыл-демократияшыл топ өкілдері: Ә. Жангелдин, А. Иманов, Т. Бокин, С. Сейфуллин, Т. Рысқұлов, С. Меңдешов, Б. Алманов, Б. Әшекеев, Ж. Мәмбетов қара жұмысқа алудан бас тартып, халықты көтеріліске шақырды.

Либералдық-демократиялық зиялылар: Ә. Бөкейханов, М.Дулатов, А.Байтұрсынов патша үкіметімен келісімпаздық бағыт ұстанды.

- 1913 жылдың өзінде А.Байтұрсынұлы: “Қазақ ұлтының өмір сүруінің өзі проблемаға айналды” деп жазды.
- М.Дулатұлы: “Жұрт сендей соғылды, түнде ұйқыдан, күндіз күлкіден айырылды” деп жазды.
- 1916 жылғы қазандағы үндеу хатында: “Тыңдаңыздар, қан төкпеңіздер, қарсыласпаңыздар”, -деп жазған болатын.

1916 жылғы 23 тамызда генерал-губернатор А. Куропаткиннің құпия бұйрығымен қара жұмысқа шақырудан босатылғандар:

- Болыстық, ауылдық басқармалардың лауазымды адамдары
- Полициялық шенділер
- Имамдар, молдалар
- Несие мекемелеріндегі есепшілер
- Жоғары лауазымды жергілікті бұратаналар
- Дворяндар

Көтеріліске қатысушы революцияшыл-демократияшыл зиялылар өкілдері:

- Жетісуда: Т. Рысқұлов, Т. Бокин, Б. Әшекеев, Ұ. Саурықов, Ж. Мәмбетов, А. Қосақов
- Торғайда: Ә. Жангелдин, А. Иманов
- Орал облысы мен Бөкей ордасында: С. Меңдешов пен Ә. Әйтиев
- Маңғыстауда: Ж. Мыңбаев

1916 жылғы көтеріліс бүкіл
Қазақстанды, Орта Азияны, Сібір мен
Кавказдың бір бөлігін қамтыды

Шерубай-Нура болысында: Н.

Кияшев

Қарашақ болысында: О. Шоңов

Верный уезінде: Б. Әшекеев

**Түркістан өлкесінде 347 адам
атылды, 168 адам жер аударылды.
Жетісуда көтеріліс жасаған
ауылдардың 238 мыңнан астам
халқы Қытайға ауып кетуге мәжбүр
болды.**

